

KHOA LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ
TIỂU LUẬN MÔN HỌC
MÔN HỌC: CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

TÌM HIỂU VỀ LỊCH SỬ NƯỚC NGÀ SAU SỰ SỤP ĐỔ CỦA LIÊN BANG XÔ VIẾT

Sinh viên thực hiện: Nguyễn Thị Thuỷ Tiên – 7362

Nguyễn Thị Thiên Thanh – 0852

Phan Thị Thảo Uyên – 3923

Nguyễn Thị Mỹ Linh – 6967

Lê Thị Minh Thanh – 9360

A. MỞ ĐẦU

Sự sụp đổ đầu tiên của Chế độ Cộng sản tại Liên Xô và sau đó của chính Liên Xô là một trong những sự kiện quan trọng của thời đại. Vào 7 giờ 30 phút tối ngày 25 tháng 12 năm 1991, đó là thời khắc lịch sử khi lá cờ màu đỏ của Liên Xô được hạ xuống lần cuối cùng từ Điện Kremlin, Moscow. Thay thế nó là lá cờ ba màu trắng, đỏ và xanh, hiện là của nhà nước Nga mới đã được nâng lên. Tổng thống Mikhail Gorbachev phát biểu từ biệt trên truyền hình tới công dân của một đất nước đang biến mất. Và phía bên ngoài Điện, trên Quảng trường Đỏ, một nhóm nhỏ biểu tình cộng sản phản đối việc hủy diệt công trình của họ trước lăng mộ của người đã thành lập nó – Lenin. Nếu chúng ta cần ấn định thời điểm chính xác khi Liên Xô và cuộc thử nghiệm xã hội rộng lớn mà nó đại diện không còn tồn tại thì đó chính là ngày họ kéo lá cờ xuống.

Một cách để suy nghĩ về nguyên nhân sụp đổ của Liên Xô là đặt câu hỏi ngược lại: Làm thế nào chúng ta có thể giải thích sự tồn tại dai dẳng của chế độ Xô Viết trong hơn bảy thập kỉ bất chấp những mâu thuẫn ngày càng lớn lên trong nó? Điều gì đã giữ mảnh đất rộng lớn, đa quốc gia này lại với nhau suốt bảy mươi bốn năm trong khi các đế chế khác dần tan rã và các chế độ độc tài hoặc toàn trị khác đều trở nên lỗi thời và mất hiệu lực? Để trả lời những câu hỏi đó, bằng việc sơ đồ hóa lịch sử ra đời của Liên bang Xô Viết, ta có thể xem xét dần những cột mốc trong quá trình xói mòn nền tảng của Xô Viết, xác định nguyên nhân sụp đổ của đế chế này và ảnh hưởng của nó như thế nào đến Nước Nga ngày nay.

B. NỘI DUNG

Chương 1: Sơ đồ hóa

1. Sơ đồ hóa lịch sử ra đời Liên Bang Xô Viết

Liên Xô là một cựu quốc gia có lãnh thổ chiếm phần lớn châu Âu và châu Á, tồn tại 69 năm: Từ 30/12/1922 cho đến ngày 25/12/1991. Liên Xô là quốc gia có diện tích lớn nhất thế giới lúc bấy giờ (gần 22.402.200 km²), với dân số (năm 1991) là hơn 293 triệu người. Về kinh tế GDP của Liên Xô (năm 1990) đạt 2.660 tỷ USD (đứng thứ 2 thế giới sau Hoa Kỳ).

Liên Xô là nước đầu tiên trên thế giới xây dựng CNXH và Chủ nghĩa cộng sản. Là quốc gia hùng mạnh, nên sự xuất hiện của nhà nước Liên Xô XHCN đã ảnh hưởng to lớn đến tiến trình lịch sử của nhân loại. Trong thế kỷ XX, sau khi Liên Xô xuất hiện, mọi sự kiện lớn của thế giới – nhiều hay ít – đều có dấu ấn và chịu ảnh hưởng của Liên Xô.

1917 – Cách mạng Nga

Ở nước Nga, sau thắng lợi của cách mạng dân chủ tư sản tháng Hai, tình hình chính trị trở nên phức tạp. Đó là tình trạng hai chính quyền tồn tại song song: một bên là Chính phủ lâm thời tư sản và một bên là Xô viết các đại biểu công nhân và binh sĩ, đứng đầu là Xô viết Pê-tơ-rô-grát. Hai chính quyền này đại diện cho lợi ích của các giai cấp khác nhau nên không thể cùng tồn tại lâu dài. Trước tình hình đó, V.I.Lênin và Đảng Bôn-sê-vích đã xác định chuyển từ cách mạng Dân chủ Tư sản sang cách mạng Xã hội Chủ nghĩa.

Tháng 4/1917, Lênin về nước để trực tiếp lãnh đạo cách mạng. Ngày 25/10/1917 theo lịch cũ nước Nga, Chiến hạm Rạng Đông nổ súng báo hiệu Cách mạng Tháng Mười Nga bùng nổ. Quần chúng biểu tình nổi dậy tấn công Cung điện Mùa Đông (trụ sở của Chính phủ Lâm thời). Cuộc chiến kéo dài đến 2 giờ sáng, toàn bộ Chính phủ Lâm thời bị bắt. Cách mạng tháng 10 Nga thắng lợi, chính phủ Xô Viết ra đời do Lênin làm Chủ tịch.

1917 – 1922 Nội chiến Nga

Nội chiến Nga kéo dài từ ngày 7/11/1917 đến tháng 10/1922, xảy ra sau cuộc cách mạng tháng 10. Trong bối cảnh Cách mạng Nga, thuật ngữ “nội chiến” có 2 nghĩa. *Thứ nhất* là các biện pháp của đảng Bolshevik áp dụng đối với các phần tử không công nhận chính quyền của họ, thách thức các sắc lệnh do chính quyền đó ban hành. *Thứ hai* là cuộc đối đầu quân sự giữa Hồng quân và các nhóm Bạch vệ hoạt động ở các khu vực ngoại vi của nước Nga Xô viết (với sự hỗ trợ trực tiếp của các nước đế quốc) nhằm mục đích lật đổ những người cộng sản. “Hai cuộc chiến” này diễn ra đồng thời. Cuộc chiến chống nội phản trong chế độ thậm chí tỏ ra gay go và tổn xương máu không kém cuộc chiến chống lại lực lượng quân sự của các nhóm Bạch vệ ở ngoại vi. Tổng cộng 14 nước khác đã cho quân tham chiến cùng Bạch vệ chống lại Hồng quân nhằm tiêu diệt nước Nga Xô viết.

1919 – 1921 Chiến tranh Nga – Ba Lan

Các biên giới giữa Ba Lan, vốn đã được thành lập một chính phủ yếu ớt sau Chiến tranh thế giới thứ nhất vốn rất hỗn loạn với các ảnh hưởng của các cuộc cách mạng Nga và nội chiến. Jozef Pilsudski người Ba Lan hình dung ra một liên bang mới, tạo nên một khối Đông Âu do Ba Lan lãnh đạo để hình thành một bức tường chống lại Nga và Đức, trong khi Nga tìm cách mang cách mạng về phía Tây. Khi Pilsudski tiến hành cuộc tấn công quân sự vào Ukraina năm 1920, ông gặp một cuộc tấn công của Hồng quân đánh sâu vào lãnh thổ Ba Lan đến tận gần Warszawa. Tuy nhiên, Pilsudski đã chặn đứng bước tiến của người Xô viết tại trận chiến Warszawa và lấy lại thế tấn công. Hoà ước Riga

được ký kết vào đầu năm 1921, Nga phải cắt nhượng phần phía đông lãnh thổ Belarus và Ukraina cho Ba Lan.

1921 - Nạn đói Nga

Nạn đói ở Nga năm 1921 là một nạn đói nghiêm trọng ở Bolshevik Nga bắt đầu vào mùa xuân năm 1921 và kéo dài đến năm 1922. Nạn đói này đã giết chết khoảng 6 triệu người, chủ yếu ảnh hưởng đến các vùng sông Volga và Ural. Nạn đói này là kết quả của những tác động của tình trạng hỗn loạn kinh tế bắt đầu trong Chiến tranh thế giới thứ nhất, và tiếp tục kéo dài qua sự hỗn loạn của Chiến tranh Cách mạng, cuộc nội chiến ở Nga đã tàn phá các vùng nông nghiệp, hệ thống đường sắt bị chiến tranh tàn phá.

Một trong những đợt hạn hán liên tục của Nga vào năm 1921 đã làm trầm trọng thêm tình hình. Mức độ đói quá nghiêm trọng, người ta nghi ngờ rằng hạt lúa có thể đã được gieo chứ không phải để ăn. Có thời điểm, các cơ quan cứu trợ phải cấp ngũ cốc để nhân viên đường sắt vận chuyển hàng cứu trợ. Chính phủ của một số nước phương Tây đã gửi thực phẩm và thuốc men để nuôi sống hàng triệu người Nga ở các khu vực bị ảnh hưởng bởi nạn đói trong thời gian này. Đến năm 1922, với sự kết thúc của Nội chiến Nga, sự phục hồi của nền kinh tế, và viện trợ từ Hoa Kỳ và Châu Âu, nạn đói chấm dứt.

1922 - Sự hình thành Liên bang Xô Viết

Vào 30/12/1922, tại nước Nga hậu Cách mạng tháng Mười, Liên bang các nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Xô viết (Liên Xô) đã được thành lập. Quốc gia này là một liên hiệp các quốc gia gồm các nước Nga, Belorussia (nay là Belarus), Ukraine, và Cộng hòa Liên bang Dân chủ Ngoại Kavkaz. Đất nước cộng sản mới này là sự kế thừa của Đế quốc Nga và là nước đầu tiên trên thế giới dựa trên chủ nghĩa xã hội Marxist.

Trong những thập niên sau khi được thành lập, Liên Xô do nước Nga thống trị đã phát triển thành một trong những quốc gia hùng mạnh và có ảnh hưởng nhất trên thế giới, và cuối cùng bao gồm 15 nước cộng hòa Xô viết, gồm Nga, Ukraine, Gruzia, Belorussia, Uzbekistan, Armenia, Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Moldova, Turkmenistan, Tajikistan, Latvia, Litva, và Estonia.

2. Sơ đồ hóa nguyên nhân dẫn đến sự sụp đổ của Liên Bang Xô Viết

- Nguyên nhân chính trị:

Đảng Cộng sản Liên Xô trở thành quyền lực tối cao, hòa trộn chức năng giữa Đảng và chính quyền, dẫn tới Đảng có sự bao biện, làm thay các cơ quan nhà nước, các tổ chức quần chúng, làm cho bộ máy của Đảng công kênh, hoạt động kém hiệu quả, không tập trung được vào công việc chủ yếu của mình. Hệ thống điều hành tổng lực của

đất nước xuất hiện sự già cỗi, chậm đổi mới. Không có thiết chế kiểm soát quyền lực của Đảng Cộng sản và các cá nhân lãnh đạo Đảng. Mặc dù hệ thống giáo dục tốt, nền tảng dân trí cao nhưng thiếu phản biện xã hội thực sự khiến ban lãnh đạo Liên Xô không nhận thức được những khiếm khuyết của mình. Nhóm cải cách do Mikhail Gorbachyov đứng đầu vừa không thoát khỏi cách làm cũ, vừa mắc những sai lầm mới: biến phản biện xã hội thành một quá trình không kiểm soát được, biến hoạt động khoa học và lý luận của các cơ quan soạn thảo văn kiện nhiều khi thành một hoạt động dạng câu lạc bộ vô chính phủ.

- Nguyên nhân kinh tế

Nguyên nhân này xuất phát từ bên trong và có tính sâu xa. Hệ thống kinh tế quan liêu bao cấp đã không kế thừa được những tinh hoa của nền kinh tế tư sản. Mô hình kinh tế xã hội chủ nghĩa mà Liên Xô đã áp dụng không thúc đẩy được động cơ làm việc, tăng năng suất của người lao động. Việc kế hoạch hóa nền kinh tế một cách cưỡng ép, chủ quan đã đi ngược lại quy luật khách quan của lịch sử. Việc tiến hành kế hoạch hóa, tập thể hóa nền kinh tế được áp dụng tràn lan, sai nguyên tắc trong khi năng lực sản xuất của nền kinh tế và người lao động còn thấp. Việc chèn ép các sở hữu tư nhân và coi nhẹ sở hữu cổ phần cũng như các hình thức kinh doanh đa sở hữu khác gây ra sự gia tăng tình trạng độc quyền phi kinh tế và tình trạng quan liêu, tham nhũng, lãng phí do ai cũng có quyền ra lệnh, can thiệp vào hoạt động của doanh nghiệp nhưng không ai chịu trách nhiệm trực tiếp về kết quả kinh doanh của từng doanh nghiệp nói riêng và nền kinh tế quốc gia nói chung.

Đảng Cộng sản Liên xô và Nhà nước Xô-viết đã áp dụng những biện pháp hành chính, áp đặt để giải quyết các nhiệm vụ phát triển kinh tế. Toàn bộ tư liệu sản xuất được công hữu hóa hay tập thể hóa. Sở hữu tư nhân bị thủ tiêu bằng vũ lực và tước đoạt. Tất cả các thành phần kinh tế ngoài quốc doanh và tập thể đều bị xóa bỏ. Thị trường không phát triển do sản xuất hàng hóa bị coi là xa lạ với chủ nghĩa xã hội,... Trong nông nghiệp, chính sách hợp tác hóa đã làm suy yếu lực lượng sản xuất ở nông thôn, tước bỏ động lực cần thiết, làm cho nền nông nghiệp phát triển chậm, năng suất lao động thấp. Nền công nghiệp Liên Xô có khả dĩ hơn, nhưng chỉ phát triển tốt ở một số ngành công nghiệp nặng, khai khoáng, công nghiệp quốc phòng. Công nghiệp sản xuất hàng tiêu dùng có ý nghĩa đặc biệt quan trọng với xã hội lại là khu vực yếu kém nhất. Người dân có rất ít cơ hội để lựa chọn những hàng hóa, nhu yếu phẩm cho cá nhân và gia đình. Nhiều thời kỳ, hàng hóa khan hiếm gây bức xúc trong xã hội.

- Sự chống phá của các thế lực thù địch nước ngoài :

Lực lượng theo khuynh hướng tư bản chủ nghĩa khoác những chiếc áo dân tộc. Trên bề mặt thì tất cả đều yên tĩnh, vang lên những lời nói vui vẻ về tình hữu nghị giữa

các dân tộc, nhưng ở bên trong thì tiến hành những hoạt động "diễn biến hòa bình", gây mâu thuẫn giữa các sắc tộc của Liên Xô. Các biện pháp bao gồm: bôi nhọ chủ nghĩa Marx-Lenin, gây mất lòng tin của người dân vào chính quyền bằng các biện pháp chụp mũ, tạo tin đồn giả.

Làm tan rã Liên Xô có vai trò nổi bật của Tổng thống Cộng hòa Xô viết Nga Boris Yeltsin. Thực ra chính tình báo Mỹ đã thông đồng với Boris Yeltsin và báo trước cho ông ta biết về những kế hoạch quan trọng của phe đối lập, giúp ông ta giành thắng lợi trong cuộc đối đầu với Ủy ban nhà nước về tình trạng khẩn cấp do CIA đã đặt máy nghe trộm ngay dưới chân điện Kremli. Đích thân tổng thống Mỹ George Bush (cha) và thủ tướng Anh là John Major đã gọi điện báo trước về âm mưu đảo chính và thúc giục Yeltsin phải có hành động nhằm tranh thủ sự đồng tình và nắm chắc quân đội

- Sự suy thoái của truyền thông, báo chí Liên Xô :

Tại các cơ quan truyền thông, báo chí, tuyên truyền lớn của Liên Xô, từ 1986 đến 1988, một loạt cán bộ chủ chốt được thay thế bởi những người có tư tưởng ủng hộ phương Tây, mặt trận báo chí của Đảng Cộng sản Liên Xô dần bị “đánh chiếm”. Từ đó, báo chí Liên Xô liên tục gây khuynh đảo dư luận khi ngấm ngầm (rồi sau đó công khai) viết bài chỉ trích lịch sử cách mạng, trong khi lại tán dương chủ nghĩa tư bản phương Tây. Ảnh hưởng từ báo chí, tư tưởng Đảng viên và nhân dân Liên Xô trở nên dao động dữ dội, ngày càng có nhiều người bi quan về đất nước trong khi lại ảo tưởng về phương Tây.

- Sự phản bội của Mikhail Sergeyevich Gorbachyov và những thành phần cơ hội

Trong lĩnh vực chính trị, Gorbachyov đã thay dần những người trung thành với học thuyết của chủ nghĩa Marx-Lenin và sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa cộng sản ở Liên Xô bằng những phần tử cơ hội, tham nhũng cùng chí hướng với mình vào bộ máy của Đảng và Nhà nước, tước bỏ nguyên tắc tập trung dân chủ trong lãnh đạo của Đảng. Trong kinh tế, quá trình cổ phần hóa, tư hữu hóa bị cố tình thực hiện sai nguyên tắc, tạo ra những kẻ tham ô, tham nhũng, định giá tài sản nhà nước một cách rẻ mạt. Chính Mikhail Gorbachyov đã phản bội lại lý tưởng mà ông ta đã theo đuổi. Đường lối cải tổ của Gorbachyov đã xuất hiện rất nhiều sai lầm. Trong quan hệ với đồng sự, Gorbachyov là con người né tránh vấn đề, giỏi che đậy, khôn ngoan và có kỹ năng và chiến thuật làm mọi người nhanh quên đi những quan điểm của mình.

Chương 2. Nước Nga sau năm 1991 đến nay

1. Về lãnh thổ

Nước Nga là quốc gia rộng lớn nhất thế giới về lãnh thổ, thành phần dân tộc đa dạng, tài nguyên thiên nhiên giàu có, phong phú cùng với vị trí địa chiến lược quan trọng, luôn tiềm ẩn những vấn đề, thách thức và rủi ro về an ninh.

Vị trí địa lý: Nằm ở phía Bắc lục địa Á - Âu; phía Đông tiếp giáp Bắc Thái Bình Dương; phía Tây tiếp giáp với Đông và Bắc Âu; phía Bắc tiếp giáp với Bắc Băng Dương; phía Nam tiếp giáp với các nước Cáp-ca-dơ, Trung Á và Đông Bắc Á.

Diện tích: 17.075.400 km² (rộng nhất trên thế giới).

Dân số: 143.675.134 người (tính đến 01/2014, chưa gồm Cờ-rum 2,4 triệu người)

Thủ đô: Mát-xcơ-va (Moscow).

Khí hậu: Cận Bắc Cực và Ôn đới; nhiệt độ trung bình năm: -1⁰ C.

Địa hình: cao ở phía đông, thấp về phía tây. Dòng sông Ê-nít-xây chia Liên bang Nga thành 2 phần rõ rệt: phần phía Tây đại bộ phận là đồng bằng và vùng trũng; phần phía Đông phần lớn là núi và cao nguyên. Diện tích rừng của Liên bang Nga đứng đầu thế giới.

Ở Nga có nhiều sông lớn, có giá trị về nhiều mặt. Von-ga là sông lớn nhất trên đồng bằng Đông Âu và được coi là biểu tượng của nước Nga. Ngoài ra, đất nước này còn có nhiều hồ tự nhiên và hồ nhân tạo, trong đó Bai-can là hồ nước ngọt sâu nhất thế giới.

Tài nguyên thiên nhiên: than, dầu mỏ, khí đốt, quặng sắt, kẽm, thiếc, vonfram...

Các dân tộc: Trên 180 dân tộc, trong đó người Nga chiếm 77,7%, người Tác-ta - 3,7%, người U-crai-na - 1,35%... (theo Tổng điều tra dân số 2010)

Cơ cấu hành chính: Liên bang Nga chia làm 85 khu vực lãnh thổ - hành chính là chủ thể của Liên bang, gồm: 21 nước cộng hoà, 46 tỉnh, 01 tỉnh tự trị, 09 vùng, 4 khu tự trị, 03 thành phố trực thuộc TW là Mát-xcơ-va, Xanh Pê-téc-bua và Xê-va-xtô-pôn. Ngoài ra, nước Nga được chia thành 9 Đại khu Liên bang do các Đại diện toàn quyền của Tổng thống đứng đầu (bao gồm cả Cờ-rum).

Ở Nga, các dân tộc thiểu số kém phát triển hơn về kinh tế, xã hội; dân cư ít hơn nhưng lại cư trú ở những vùng đất rộng lớn, xa xôi, hẻo lánh. Ở những địa bàn này, kết cấu hạ tầng cho sản xuất và đời sống kém phát triển, làm phát sinh tình trạng “biệt lập” về văn hóa - xã hội, kể cả phát sinh tâm lý lánh tránh, xa cách trung tâm trong suy nghĩ, lối sống của người dân.

Cũng chính vì có khoảng cách phát triển giữa các vùng, miền so với trung tâm nên xuất hiện tình trạng chuyển dịch dân cư theo một hướng về thủ đô và khu vực châu Âu,

nơi điều kiện kinh tế - xã hội phát triển hơn. Số người di cư theo hướng này chủ yếu là người Nga, số người còn ở lại các vùng xa xôi, hẻo lánh đa phần là các dân tộc thiểu số. Xu hướng này gây nên sự phân cực trong phân bố dân cư, tiềm ẩn nguy cơ cả từ bên ngoài (từ phía các quốc gia lân cận) và bên trong (chủ nghĩa dân tộc biệt lập, cực đoan...), đe dọa sự tồn tại của một nước Nga thống nhất. Sự tập trung người Nga ở các vùng trung tâm, các đô thị lớn, còn người các dân tộc thiểu số khác ở các nước cộng hòa, các vùng xa xôi, hẻo lánh không chỉ thúc đẩy xu hướng biệt lập về văn hóa - xã hội giữa người Nga và các dân tộc thiểu số mà còn tiềm ẩn các nguy cơ ly khai mang màu sắc dân tộc.

2. Về ảnh hưởng chính trị

Lập quan hệ ngoại giao với Việt Nam:

- Ngày 30/01/1950, Việt Nam Dân chủ Cộng hòa và Liên bang Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Xô viết (Liên Xô) chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao.
- Ngày 16/6/1994, Việt Nam và Liên bang Nga ký Hiệp ước về những nguyên tắc cơ bản của quan hệ hữu nghị giữa Cộng hòa xã hội Chủ nghĩa Việt Nam và Liên bang Nga, đặt nền móng và cơ sở pháp lý cho quan hệ trong giai đoạn phát triển mới.
- Ngày 01/03/2001, Việt Nam và Nga ký Tuyên bố chung về quan hệ đối tác chiến lược.

Các thách thức an ninh phi truyền thống vùng dân tộc thiểu số

Hiện nay, các thách thức, mối đe dọa về quan hệ dân tộc, sắc tộc trở nên phức tạp hơn, đa diện hơn. Các hình thức cực đoan (bạo lực, khủng bố,...) trong giải quyết mâu thuẫn, xung đột sắc tộc tăng cường. Đồng thời, điều kiện kỹ thuật để các phần tử cực đoan đe dọa số đông trong xã hội cũng không ngừng phát triển, mở rộng. Từ góc độ vấn đề dân tộc, vùng dân tộc thiểu số của Nga xuất hiện các thách thức an ninh phi truyền thống.

Theo các nhà nghiên cứu Nga, an ninh con người bị đe dọa trước hết là do Nhà nước chưa bảo đảm được các điều kiện cần thiết và ngăn chặn được các mối đe dọa. Trong quá trình phát triển của nước Nga mới, có những giai đoạn, Nhà nước không ngăn chặn, kiểm soát được tình trạng tội phạm, để cho bạo lực tràn lan; ở một số nơi, chính quyền quản lý, điều hành kém hiệu lực, hiệu quả, đạo đức xã hội xuống cấp; tình trạng tham nhũng của đội ngũ quan chức; sự bành trướng quyền lợi, quyền lực của các nhóm tội phạm có tổ chức; hệ thống các phương tiện thông tin đại chúng áp đặt lên xã hội các tư tưởng của chủ nghĩa cá nhân, những giá trị ngoại lai; tình trạng làm giàu bất chính của

một nhóm nhỏ xã hội trên lưng sự nghèo khổ, bần cùng hóa của số đông, nhất là nhóm dân tộc thiểu số và nhóm người nhập cư.

Trước các thách thức an ninh phi truyền thống nghiêm trọng ở vùng dân tộc thiểu số, nước Nga đã thực hiện nhiều biện pháp ứng phó toàn diện và đạt được những kết quả quan trọng. Cụ thể:

Thứ nhất, đầu tư phát triển kinh tế - xã hội vùng dân tộc thiểu số

Thứ hai, xây dựng hệ giá trị chung toàn Nga làm nền tảng đoàn kết dân tộc

Thứ ba, xử lý các vấn đề an ninh phi truyền thống bằng các công cụ luật pháp, chính sách

Thứ tư, tăng cường hợp tác quốc tế trong xử lý các vấn đề an ninh phi truyền thống

3. Về kinh tế

Trước sự giải tán Liên xô, Boris Yeltsin đã được bầu làm Tổng thống Nga vào tháng 6 năm 1991 trong cuộc bầu cử tổng thống trực tiếp đầu tiên trong lịch sử Nga. Tháng 10 năm 1991, khi nước Nga sắp giành được độc lập, Yeltsin đã thông báo rằng Nga sẽ tiến hành cuộc cải cách căn bản theo định hướng thị trường cùng với cuộc “Big Bang” của Ba Lan, cũng được gọi là “Liệu pháp sốc”.

- Liệu pháp sốc

Liệu pháp sốc bắt đầu chỉ vài ngày sau khi Liên xô tan rã, khi vào ngày 2/1/1992, Tổng thống Nga Boris Yeltsin ra sắc lệnh tự do hóa thương mại nước ngoài, giá cả và tiền tệ. Sắc lệnh dẫn tới sự hủy bỏ các biện pháp quản lý giá thời Liên xô nhằm đưa hàng hóa vào trong các cửa hàng đang trống rỗng của Nga, loại bỏ các rào cản pháp lý với việc trao đổi và sản xuất tư nhân, và cắt bỏ các khoản trợ cấp dành cho các nông trại và cơ sở công nghiệp nhà nước trong khi cho phép những khoản nhập khẩu nước ngoài vào trong nước Nga nhằm phá vỡ sự độc quyền của các doanh nghiệp nhà nước.

Những kết quả một phần của việc tự do hóa gồm việc làm trầm trọng thêm tình trạng siêu lạm phát vốn dĩ đã nghiêm trọng, ban đầu bởi việc thả nổi tiền tệ trở nên tồi tệ thêm sau khi ngân hàng trung ương thiếu nguồn thu và phải in thêm tiền để cân bằng các khoản nợ. Điều này dẫn tới tình trạng hầu như phá sản của đa phần ngành công nghiệp Nga.

Quá trình tư nhân hóa mang lại cơ hội cho một số người và tước đi lợi ích của những người khác, tùy thuộc theo cách các ngành công nghiệp, tầng lớp, nhóm tuổi, nhóm sắc tộc, vùng và các yếu tố khác của xã hội Nga được phân bổ. Một số người được hưởng lợi nhờ sự cạnh tranh tự do; những người khác phải chịu thiệt. Trong số những

người được lợi có tầng lớp doanh nhân mới và những kẻ chợ đen xuất hiện cùng với chương trình Perestroika của Mikhail Gorbachev. Nhưng việc thả nổi giá cả đồng nghĩa với việc những người già và người có thu nhập cố định bị tụt giảm tiêu chuẩn sống mạnh, và nhiều người thấy khoản tiết kiệm cả đời của mình đột nhiên biến mất.

Với tỷ lệ lạm phát ở mức hai con số mỗi tháng, hậu quả của việc in thêm tiền, sự ổn định vĩ mô được đưa ra để giải quyết tình trạng này. Sự ổn định hóa, cũng được gọi là điều chỉnh cơ cấu, là một chính sách hà khắc cho nền kinh tế theo đó chính phủ tìm cách kiểm soát lạm phát. Dưới chương trình ổn định hóa, chính phủ để hầu hết các loại giá cả được thả nổi, nâng tỷ lệ lợi tức lên mức cao kỷ lục, đưa ra các loại thuế mới, cắt giảm mạnh mẽ các khoản trợ cấp của chính phủ dành cho công nghiệp và xây dựng, và thực hiện cắt giảm mạnh mẽ các khoản chi tiêu an sinh. Các chính sách này gây ra tình trạng khó khăn rộng lớn khi nhiều doanh nghiệp nhà nước bỗng thấy mình không được chỉ đạo cũng như không còn các khoản tài chính. Một cuộc khủng hoảng tín dụng sâu rộng làm đóng cửa nhiều ngành công nghiệp và dẫn tới một tình trạng giảm phát kéo dài.

- Những cản trở với cuộc cải cách tư bản tại Nga

Vấn đề lớn đầu tiên nước Nga phải đối mặt là di sản từ sự cam kết to lớn của Liên Xô từ cuộc Chiến tranh lạnh. Sự chấm dứt của cuộc Chiến tranh Lạnh và sự cắt giảm chi tiêu quốc phòng ảnh hưởng lớn tới các nhà máy này, và thường họ không thể nhanh chóng tái trang bị, đào tạo lại công nhân và tìm ra các thị trường mới để thích ứng với thời kỳ hậu Chiến tranh Lạnh và hậu Xô viết.

Trở ngại thứ hai, một phần liên quan tới sự rộng lớn và đa dạng địa lý của lãnh thổ Nga, là số lượng khá lớn các nền kinh tế vùng “đơn ngành” (các vùng hầu như chỉ có một ngành công nghiệp) mà nước Nga được thừa kế từ Liên Xô. Khi Liên bang Xô viết tan rã và các quan hệ kinh tế giữa các nước cộng hòa thuộc Liên xô và thậm chí giữa các vùng trở nên gay gắt, sản xuất trong toàn thể quốc gia giảm hơn 50%. Gần một nửa các thành phố của Nga chỉ có một doanh nghiệp công nghiệp duy nhất, và ba phần tư không có hơn bốn doanh nghiệp. Vì thế, sự sụt giảm sản xuất dẫn tới tình trạng thất nghiệp và thiếu việc làm nghiêm trọng.

Thứ ba, nước Nga hậu Xô viết không được thừa hưởng một hệ thống an sinh xã hội quốc gia từ Liên xô. Thay vào đó, các công ty, chủ yếu là những tập đoàn công nghiệp lớn, theo truyền thống chịu trách nhiệm về rất nhiều mặt an sinh xã hội và cung cấp nhà ở cho công nhân, chăm sóc sức khỏe, hưu trí, giáo dục và các mặt tương tự. Các thị trấn trái lại không sở hữu các cơ sở cũng như ngân quỹ cho việc cung cấp các dịch vụ xã hội cơ bản. Công nhân phụ thuộc lớn vào các công ty của mình. Vì vậy, sự chuyển tiếp kinh tế đã tạo ra các vấn đề nghiêm trọng trong việc duy trì an sinh xã hội bởi các chính

quyền địa phương không thể đảm đương những trách nhiệm hành chính cho các chức năng đó.

Cuối cùng, có một sự thiếu hụt lớn về con người dẫn tới sự sai sót của những cuộc cải cách hậu Xô viết tại Nga. Dân cư Liên xô cũ không cần quan tâm quá tới giáo dục. Biết chữ hầu như là phổ thông, và mức độ giáo dục của dân cư Liên xô nằm ở mức cao nhất thế giới về khoa học, công nghệ và một số ngành kỹ thuật. Các nhà quản lý tại các doanh nghiệp nhà nước Liên xô quả thật có kỹ năng cao trong việc xử lý những yêu cầu họ nhận được theo hệ thống các mục tiêu sản xuất kế hoạch. Nhưng hệ thống khuyến khích được xây dựng bên trong các định chế nhà nước và các ngành công nghiệp thời Liên xô khuyến khích kỹ năng trong việc xử lý với nền kinh tế kế hoạch nhà nước, không khuyến khích thái độ chấp nhận mạo hiểm của nền kinh tế thị trường tư bản.

- Giảm phát kinh tế và khó khăn xã hội

Nền kinh tế Nga rơi vào tình trạng giảm phát sâu hồi giữa thập niên 1990, và bị ảnh hưởng thêm nữa bởi cuộc khủng hoảng tài chính năm 1998, và sau đó bắt đầu hồi phục năm 1999–2000. Theo các thống kê của chính phủ Nga, sự suy sụp kinh tế còn nghiêm trọng hơn cuộc Đại giảm phát ở Hoa Kỳ về Tổng sản phẩm quốc nội.

Sau sự sụp đổ kinh tế đầu thập niên 1990, Nga đối mặt với tình trạng gia tăng nghèo đói và bất bình đẳng kinh tế mạnh mẽ. Những ước tính của Ngân hàng Thế giới cho thấy tới giữa năm 1993 khoảng 39% tới 49% dân số sống dưới ngưỡng nghèo khổ. Thu nhập trên đầu người giảm thêm 15% vào năm 1998, theo các con số của chính phủ.

Năm 1999, tổng dân số giảm khoảng 3/4 triệu người. Trong lúc đó tuổi thọ của nam giới giảm từ 64 tuổi năm 1990 xuống còn 57 tuổi năm 1994, tuổi thọ nữ giảm từ 74 tuổi xuống khoảng 71 tuổi. Cả các chỉ số sức khỏe và sự gia tăng mạnh số ca tử vong ở chủ yếu là thanh niên vì các lý do phi tự nhiên (như giết hại, tự tử và tai nạn gây ra bởi sự giảm sút chăm sóc tới an toàn) góp một phần lớn vào khuynh hướng này.

- Phản ứng dữ dội

Cải cách cơ cấu và sự mất giá nghiêm trọng của đồng Rúp đã hạ thấp mức sống của hầu hết các bộ phận người dân Nga. Kết quả là, đã có sự phản đối chính trị mạnh mẽ cuộc cải cách. Dân chủ hóa đã mở ra các kênh chính trị để trút những nỗi thất vọng này, trong đó chuyển thành phiếu bầu cho các ứng cử viên chống cải cách, đặc biệt là những người thuộc Đảng Cộng sản Liên bang Nga và các liên minh của họ ở Duma. Các cử tri Nga, có thể bỏ phiếu cho các đảng đối lập trong những năm 1990, thường từ chối các cải cách kinh tế và khao khát sự ổn định và an ninh của thời kỳ Xô Viết. Trong những năm Yeltsin lãnh đạo vào những năm 1990, các nhóm chống cải cách này được tổ chức tốt,

bày tỏ sự phản đối cải cách thông qua các công đoàn mạnh, các hiệp hội công ty nhà nước và các đảng chính trị trong quốc hội được quần chúng bầu có các thành phần chính nằm trong số dễ bị cải cách. Một chủ đề liên tục trong lịch sử Nga trong những năm 1990 là xung đột giữa các nhà cải cách kinh tế và những kẻ thù với chủ nghĩa tư bản mới.

- Cải cách bằng sắc lệnh

Vào ngày 2/1/1992, Yeltsin, đóng vai trò thủ tướng, ban hành các thành phần cải cách kinh tế toàn diện nhất bằng sắc lệnh, qua đó phá vỡ Xô viết Tối cao Nga và Đại hội Đại biểu Nhân dân Nga. Điều này tránh cho Yeltsin khỏi phải đàm phán và tranh luận với các đại biểu Xô viết, nó cũng loại bỏ bất kỳ cuộc thảo luận có ý nghĩa nào về hành động đúng đắn cho đất nước. Tuy nhiên, cải cách triệt để tiếp tục phải đối mặt với một số rào cản chính trị quan trọng. Ngân hàng Trung ương hậu Liên Xô vẫn phụ thuộc vào Xô Viết tối cao bảo thủ, người tiếp tục ủng hộ các chính sách xã hội chủ nghĩa đối lập với Yeltsin và Tổng thống. Trong thời kỳ siêu lạm phát năm 1992-1993, Ngân hàng Trung ương thực sự đã cố gắng làm hỏng các cải cách bằng cách tích cực in thêm tiền trong giai đoạn lạm phát này. Rốt cuộc, chính phủ Nga thiếu doanh thu và buộc phải in tiền để trả nợ cho các khoản nợ của mình. Kết quả là, lạm phát bùng nổ thành siêu lạm phát, và nền kinh tế Nga tiếp tục rơi vào tình trạng suy thoái nghiêm trọng hơn bao giờ hết.

4. Về mối quan hệ với Mỹ và Trung Quốc

- Mối quan hệ Nga – Mỹ

Chính trị ngoại giao: Năm 2017: điện đàm giữa 2 Tổng thống Putin và Trump (28/2). Hai ông lại gặp nhau tại Hội nghị Thượng đỉnh G-20 ở Hamburg, Đức (8/2017) và APEC-17 tại Đà Nẵng Việt Nam. Năm 2018: hai tổng thống gặp nhau tại Helsinki, Phần Lan (7/2018). Hai bên hủy cuộc gặp tại G-20 tại Argentina (12/2018) liên quan việc Nga bắt giữ thủy thủ Ukraine tại eo biển Kech. Giữa Putin và Biden: điện đàm 28/1/2021 và gặp trực tiếp tại Geneva, Thụy Sĩ ngày 16/6/2021. Hai bên thỏa thuận cần ổn định chiến lược và các đại sứ sẽ gặp nhau.

Kiểm soát vũ khí: Cả hai nước đều đổ lỗi cho nhau và rút khỏi INF năm 2019. Hiệp ước START sẽ hết hạn vào năm 2021, Nga đề nghị kéo dài thêm 5 năm, song Mỹ chưa trả lời vì muốn kéo cả Trung Quốc vào cuộc.

Trung Đông - vấn đề Syria: Nga ủng hộ Chính phủ Tổng thống Basha al -Assad. Mỹ ủng hộ lực lượng đối lập. Xảy ra đụng độ giữa lính Mỹ và Nga năm 2018, thương vong lên 300 người. Năm 2019: Nga bán cho Thổ Nhĩ Kỳ hệ thống tên lửa S-400, Mỹ dừng chương trình bán F-35 cho Thổ Nhĩ Kỳ.

Vấn đề Iran: Tổng thống Trump quyết định hủy Thỏa thuận hạt nhân giữa P5+ 1 ký với Iran năm 2015 và tăng cường ra lệnh trừng phạt Iran. Nga phản đối và phối hợp với các cường quốc châu Âu tìm cách ngăn chặn. Tổng thống mới của Mỹ J. Biden quyết định khôi phục Thỏa thuận hạt nhân Iran.

An ninh mạng: Mỹ cáo buộc Nga cài mã độc để phá mạng lưới điện, ống dẫn dầu và khí, nước của Mỹ trong trường hợp xung đột nổ ra. Tổ cáo Nga phát động tấn công mạng (6/2017), gây thiệt hại lớn...

Nga cũng nhiều lần tố cáo Mỹ tấn công mạng thông qua cơ quan tài chính, truyền thông của Nga. Trong gặp cấp cao ngày 16/6/2021, tại Thụy Sĩ, hai tổng thống sơ bộ thỏa thuận không tấn công mạng chống nhau.

Vấn đề mở rộng NATO: Mỹ và NATO đưa quân và thiết bị sát biên giới Nga, thực hiện cuộc tập trận “Bảo vệ châu Âu-2020”. Năm 2017, NATO triển khai 1170 lính đến đồn trú tại Ba Lan, trong đó có hơn 900 lính Mỹ. Năm 2018, khi Nga bắt giữ tàu chiến của Ukraine, Mỹ và NATO tăng thêm lực lượng và triển khai hệ thống phòng thủ tên lửa chiến lược tại các nước NATO có biên giới với Nga. Căng thẳng Nga, NATO trong việc NATO tổ chức diễn tập quân sự Gió Biển -2021 với sự tham gia của 30 quốc gia và 5000 quân của ở Biển Đen (tháng 6-7/2021).

Kinh Tế: Mỹ liên tiếp áp đặt các lệnh trừng phạt đối với Nga với nhiều lý do khác nhau, Nga đáp trả. Tháng 8/2017: Mỹ còn áp lệnh trừng phạt mới vì cho rằng Nga đã can thiệp vào bầu cử tổng thống Mỹ năm 2016. Trong lệnh trừng phạt có nhiều điều khoản cấm các công ty Mỹ tham gia vào các dự án năng lượng mà Nga nắm cổ phần từ 33% trở lên. Đáp trả, Nga buộc Mỹ giảm 755 nhân viên ngoại giao tại Nga và tịch thu 2 toà nhà nhà. Trong vụ cừu điệp viên Nga bị đầu độc tại Anh, Mỹ trục xuất 60 nhà ngoại giao Nga. Mỹ trừng phạt 6 cá nhân và 8 thực thể Nga liên quan đến việc Nga tấn công các tàu hải quân Ukraine (11/2018). Tháng 2/2020, Mỹ áp đặt lệnh trừng phạt lên hãng dầu khí của Nga Rosneft vì cho rằng hãng này hỗ trợ Chính quyền Tổng thống Maduro của Venezuela.

Ngoài ra, Mỹ còn ra đạo luật ủy quyền quốc phòng cho năm 2020 bao gồm việc trừng phạt lên dự án “Dòng chảy phương Bắc 2” hợp tác với Đức. (Đường ống dẫn 55 tỷ m3 khí từ Nga sang châu Âu).

Do lệnh trừng phạt chỉ liên quan đến năng lượng và ngoại giao nên về cơ bản trao đổi kinh tế giữa 2 nước vẫn diễn ra bình thường. Năm 2018: thương mại hai chiều tăng 13% đạt 27,5 tỷ USD. Đầu tư của Mỹ vào Nga tăng 74% so với năm 2017 vượt đầu tư của Trung Quốc. Thương mại Mỹ- Nga tiếp tục xu hướng tăng năm 2019-2020.

- **Mối quan hệ Nga – Trung Quốc**

Chính trị ngoại giao: Putin: “Quan hệ phát triển tốt đẹp chưa từng có tiền lệ”, còn Tập Cận Bình: “Quan hệ phát triển liên tục, ổn định và vững chắc ở mức cao và đang ở mức tốt đẹp nhất trong lịch sử”.

Liên tiếp có các cuộc thăm viếng lẫn nhau cấp cao nhất: tháng 6/2018, Putin thăm Trung Quốc; tháng 6/2019: Tập Cận Bình thăm Nga. Hai nước ký Tuyên bố chung đối tác hợp tác chiến lược toàn diện thời đại mới trên cơ sở Đối tác chiến lược toàn diện ký ngày 5/6/2012. Từ năm 2012 đến nay, Putin và Tập Cận Bình đã gặp nhau 30 lần. Vừa rồi (19/5/2021), Tổng thống Putin và Chủ tịch Tập Cận Bình đã tham gia trực tuyến lễ khởi động xây dựng tổ máy điện thứ bảy và thứ tám tại Nhà máy điện hạt nhân Tianwan và tổ máy điện thứ ba và thứ tư tại Nhà máy điện hạt nhân Xudapu ở Trung Quốc. Đặc biệt, nhân kỷ niệm 20 năm ký kết Hiệp ước láng giềng hữu nghị, ngày 28/6/2021, hai nước đã quyết định gia hạn Hiệp ước thêm 5 năm nữa.

An ninh quân sự: Năm 2017, kế hoạch hợp tác 3 năm được ký kết. Hai bên tổ chức tập trận lớn Vostok-2018, Nga mời Trung Quốc được mời tham gia tập trận Tsentr-2019. Ngoài ra, hai nước cùng diễn tập quan sự với Iran ở vịnh Oman và Ấn Độ Dương. Hạn chế trong hợp tác quân sự: Nga phàn nàn Trung Quốc sao chép công nghệ quân sự của Nga và Trung Quốc giảm mua vũ khí Nga.

Kinh tế: Năm 2018, kim ngạch thương mại tăng 27,15% so với năm 2017, đạt 107 tỷ USD. Năm 2019, tăng 4,5 % đạt 110,8 tỷ USD. Hoàn thành dự án ống dẫn dầu khí “Sức mạnh Siberi” và cầu đường bộ qua sông Amua. Hơn 2 triệu khách du lịch Trung Quốc đến Nga và 2,6 triệu khách Nga đến Trung Quốc. Triển khai sử dụng đồng Ruble và Nhân dân tệ trong thanh toán. Ngoài ra, đã triển khai hợp tác kinh tế giữa Liên minh kinh tế Á-Âu và Trung Quốc.

Hạn chế: Nga chỉ là đối tác thương mại lớn thứ 10 của Trung Quốc. Năm 2017, Nga chiếm 2% tổng kim ngạch ngoại thương của Trung Quốc. Cấu trúc thương mại không cân xứng vì từ Nga $\frac{3}{4}$ là nguyên liệu thô, còn từ Trung Quốc 45% hàng tiêu dùng, 38% hàng điện tử, máy móc.

C. KẾT LUẬN

Kết thúc của Liên bang Xô Viết là sự suy thoái nghiêm trọng của một xã hội có thể bắt đầu chỉ trong vòng một hoặc hai thập kỷ sau khi xã hội đó phát triển đạt tới tột đỉnh về dân số, sự thịnh vượng và quyền lực. Khi Gorbachev đấu tranh để cứu vãn Liên Xô, chính quyền Bush, đối mặt với viễn cảnh bất ngờ về sự sụp đổ từ kẻ thù lịch sử của Hoa Kỳ, đã chọn ủng hộ hiện trạng. Cuối cùng, cả quyết tâm của Gorbachev và sự thận trọng

của Mỹ đều không đủ để cứu hệ thống cộng sản đầu tiên và để chế cuối cùng của châu Âu.

Đến tận mãi sau này, đương kim Tổng thống Nga Vladimir Putin vẫn nhắc đến sự kiện sụp đổ của Liên Bang Xô Viết là "thảm họa địa chính trị lớn nhất thế kỷ 20". Lần đầu tiên kể từ cuộc cách mạng năm 1917, xã hội chứ không phải nhà nước, đang thúc đẩy sự thay đổi trong cuộc sống của Liên Xô. Nhưng xã hội đó ngày càng bị chia rẽ và phân cực, khiến những người dân chủ cấp tiến chống lại những người cộng sản cứng rắn và những người theo chủ nghĩa dân tộc chống lại những người "yêu nước" của Liên Xô. Trong bối cảnh này, nỗ lực của Mikhail Gorbachev để giữ Liên Xô lại với nhau, ngày càng trở nên tuyệt vọng hơn. Sự thất bại của nỗ lực đó là nguồn gốc của những mâu thuẫn và xung đột ngày càng gay gắt của xã hội Xô Viết. Cuối cùng, những sợi dây gắn kết đất nước rộng lớn này với nhau đã không còn được giữ vững. Sự tan rã của chế độ Xô Viết ở Đông Âu và sụp đổ sự độc quyền quyền lực đã mở ra sự cần thiết phải suy nghĩ về tương lai chính trị và hiến pháp của nhiều Quốc gia, kể cả nước Nga hiện tại.

D. TÀI LIỆU THAM KHẢO

[https://vi.wikipedia.org/wiki/L%E1%BB%8Bch_s%E1%BB%AD_Li%C3%AAn_X%C3%B4_\(1917%E2%80%931927\)](https://vi.wikipedia.org/wiki/L%E1%BB%8Bch_s%E1%BB%AD_Li%C3%AAn_X%C3%B4_(1917%E2%80%931927))

<https://vov.vn/the-gioi/ho-so/noi-chien-dam-mau-tai-nga-va-su-ra-doi-cua-lien-bang-xo-viet-578346.vov>

<https://tachcaphe.com/nan-doi-nam-1920-o%CC%89-lien-xo-nong-dan-buo%CC%A3c-p-ha%CC%89i-an-ca%CC%89-thit-nguoi/>

<http://nghiencuuquocte.org/2015/12/30/lian-xo-duoc-thanh-lap/>

https://vi.wikipedia.org/wiki/Li%C3%AAn_X%C3%B4_tan_r%C3%A3#Nguy%C3%AAn_nh%C3%A2n_Li%C3%AAn_X%C3%B4_tan_r%C3%A3

[https://vi.wikipedia.org/wiki/L%E1%BB%8Bch_s%E1%BB%AD_Nga_\(1991-nay\)](https://vi.wikipedia.org/wiki/L%E1%BB%8Bch_s%E1%BB%AD_Nga_(1991-nay))

<http://nghiencuuquocte.org/2021/11/07/quan-he-my-trung-nga-sau-1990-va-du-bao-xu-huong-thoi-gian-toi/>

<https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/ho-so-su-kien-nhan-chung/cac-nuoc-vung-lanh-tho/chau-au/lian-bang-nga-russian-federation-147>

<https://www.tapchiconsan.org.vn/web/guest/the-gioi-van-de-su-kien/-/2018/819649/kinh-nghiem-cua-lien-bang-nga-trong-ung-pho--voi-cac-thach-thuc-an-ninh-phi-truyen-thong-vung-dan-toc-thieu-so.aspx>

_____ THE END _____